

կերութենէ յարգ չր Գանեն, գործը
խօսքին չը յարմարողը օգտակար մարդ
չը կրնար լինիլ, այնպիսին Բարոյական
պաշտօններու մէջ մի գործածէր, վարկ
մի բնծայեր, որ զգաստանայ և ուրիշն
ալ խրատուիւ Այս է քու օգուտդ և
այս է քու փրկութիւնդ, իսկ քանի որ
պաշտօնեայներդ կը կարգես և ալ չես
հսկեր և եղածներն ու դարձումները
ժամանակին նկատողութեան չես առ-
նոր, անշուշտ այն ատեն յանցանքները
կը զիջուին, գործերը կը ծանրանան
ոտահակները զիրենք բաջալերուած
տեսներով կը շատնան և այսպէս իսա-
ղաղութիւնդ կը վրդովեն, քու հեզիկ
ու հանդարտ հակողութիւնդ ձնշումն
կը համարին եւ զքեզ այս վիճակին
կը հասցնեն:

Թէպէտ հարկ չէ որ ամեն բան
փորձով սովորինք բայց թող այս եւս
նոր փորձ մի լինի, այսուհետեւ աւելի
խոհեմ շարժէ ձեռքդ եկած և քեզ
պատկանած գործը ուրիշին մի ձգէր,
պաշտօնեայներդ մինակ մի թողուր,
գործովդ, օրինապահութեամբդ եւ
նպատակներովդ օգնէ անոր, պարտդ
հաստուր և իրաւունքդ պահանջէ, եղ-
բայրսիրութիւնն ու խաղաղութիւնը
քու ամեն գործոցդ հիմն բռնէ, այն
ատեն Աստուծոյ օրհնութիւնն ալ քու
և քու բոլոր գործոցդ վերայ պիտի ծա-
ւալի, բեղմնաւոր պիտի լինիս աշխա-
տութեանցդ մէջ եւ երջանկութիւն
պիտի վայելես, զոր ի սրտէ կը բարե-
մաղթեն քեզ քու հարազատ որդիքդ
և որոյ համար միշտ կ'աշխատին:

Պ Ա Ր Տ Ա Ի Ո Ր Ո Ի Թ Ի Ի Ն

ԱՇԽԱՏԵԼՈՒ

Աշխատութիւնը օրէնք է,
ով որ չ'աշխատի քանձորանալով
պիտի աշխատի տանջուելով:

Վ. ՀԻՆՈՍ

Երկինք Աստուծոյ փառքը կը պատ-
մէ, և հաստատութիւնը անոր ձեռա-
գործերը, կ'ըսէ սաղմոսեւրդու Մար-
գարէն Դաւիթ: Ասոր փորձով կը հա-
մոզուինք երբ ուշադիր նկատելով եր-
կինքն ու երկիրը տեսնեմք՝ որ Տիե-
ղերաց արարիչ Աստուածը՝ իւր ի-
մաստուն արարչագործութեամբ ինչ-
պէս դեղեցիկ կարգադրած է բնու-
թիւնը՝ որ տարերք զբանջելի ներգաշ-
նակութեամբ շարունակ գործունէու-
թեան մէջ լինելով իրենց պաշտօնը ան-
վրէպ կը կատարեն, որով և մարդուս
հիացում ու միանգամայն մոտանողու-
թիւն կը պատճառեն:

Տիեղերք ընդարձակ ուսումնորան-
մ' է լի ուսանելի անհամար առարկա-
ներով և բնութիւնը ձրի եւ բարձր
ուսուցիչ մ' է խորհող մտքերու հա-
մար, որ կ'ուսուցանէ մարդուն շատ
գիտութեանց հետ մէկտեղ նաեւ գոր-
ծունէութեան և աշխատութեան մեծ
կարեւորութիւնն ու պարտք մը լինելը:

Նախախնամողն Աստուած որ յու-
շունչէ գոյացուց զամենայն, երբէք ան-
պիտան կամ անգործ բան մը տեսնած
չէ՝ արարածոց մէջ, այլ՝ ամենայն ինչ
ստեղծուած են գործի մը և նպատակի
համար, որոց շատերուն պաշտօնը մեզ
անձանթ է, մարդկային գիտութեան
դեռ եւս անկատարելագործութեան
պատճառաւ:

Մեր ամենօրեայ ապրելու եղանա-
կէն կը սովորինք որ Աստուած անշունչ

տարերց այնպիսի մեծամեծ պաշտօններ յանձնած է, որ եթէ անոնցմէ մին յանկարծ իւր պաշտօնէն դադարելու լինի՝ բնութեան ներդաշնակութիւնը խանգարուելով՝ աշխարհի գեղեցիկ վայելելութիւնը պիտի եղձանի և տիեզերաց սխրալի կարգադրութիւնը վերի վայր պիտի լինի. օրինակի համար՝ եթէ օդը պակսելու լինի աշխարհիս վրայէն՝ ամենայն ինչ կ'անշնչանան կենդանական զօրութիւնը կը ջնջուի. ամեն բան աճելէ կը դադրին, երկիրը կ'աւերի և մթնոլորտն կ'ամայանայ և երկրագունդն իւր միջդական ու ձգողական հաւասարակշռութիւնը կորուսելով պիտի քրքրի և ցիր ու ցան ցնդի։ Եթէ ջուրն պակսի՝ հոյ ջերմութիւնը սաստկանալով՝ ամեն բան կ'այրէ, կը տոչորէ, կը լափէ և կ'ապականէ. նոյնպէս եթէ հողին պակսելու լինի, ցրտութիւնը սաստկանալով՝ աշխարհս սառ պիտի դառնայ և արարածք ցուրտէն պիտի ընդարմանան ու խամրին և այլն և այլն. հետեւաբար ասկից պարզ կ'իմացուի որ տիեզերաց կառավարութիւնը արարածոց գործունէութենէն եւ աշխատութենէն կախումն ունի ընդ հսկողութեամբ աւրարչին Աստուծոյ։ Աստուած անոնց իւրաքանչիւրին պաշտօնը որոշած, սահմանը գծած և զանոնք շարժման մէջ դրած է որք միաբան աշխատութեամբ ընդհանուր գործունէութեամբ աշխարհի կենդանական մասերը կազմելով զայն կանգուն կը պահեն, կը գեղեցիկացնեն, կը բեղմնաւորեն ՚ի վայելում մարդոց և ՚ի փառս Արարչի նորին։

Աստուած ինչպէս տարերքը՝ նոյնպէս և շնչաւոր կենդանիները՝ անդործ չէ ստեղծած, անոնց եւս ամեն մէկը գործի մը յատկացեալ են, ուր կը գործածուին ոմանք մարդոց ձեռամբ.

ինչպէս գրաստը բեռ կը կրէ, եղբ երկիր կը հերկէ, գոմէշը սոյլ կը բաշէ և այլն. ոմանք եւս կը կատարեն իրենց գործը ինքնաբերութեամբ առանց մարդոց մասնակցութեան. ինչպէս, մեղուն մեղը և մոմ կը պատրաստէ, մաքին կաթն և ասը կը մատակարարէ և այլք այլ միջոցներով մեզ կը անուցանեն։

Արդ՝ մարդն որ բնութեան այդքան բարեքները վայելելու իրաւունք ստացած է, անշուշտ պարտք մը եւս ունի անոնց փոխարէն, որ է աշխատութիւն փոխադարձ։ Քանզի միայն աշխատութեամբ է որ մարդն իւր բուն կոչմանը և յԱստուծոյ սահմանեալ նպատակին կը հասնի։

Ամենաբարին Աստուած, այն գեղեցիկ ներդաշնակութեամբ տիեզերաց կառավարութիւնը հաստատելով՝ գործնական մեծ դուռ մը տրւած է մարդոց աշխատութեան, կարգապահութեան և պարտականատարութեան մասին. որպէս զի ուսումին նուաճա՝ թէ ինչպէս որ տարերց մին եթէ աշխատութենէ դադրելով իւր պաշտօնէն յետ մնայ՝ բնութեան կարգը կը խանգարուի և աշխարհ կաւերի. նոյնպէս ալ եթէ մարդն աշխատութենէ դադրելով պարտականատարութենէ յետ կենայ, ապրելու եղանակը կը խանգարուի, չարեաց մէջ կ'իյնայ և թշուառ կը լինի, ըստ այնմ՝ թէ «Ուր դադարին աշխատութիւնը, դադարին անդ և վայելք», հետեւաբար մարդիկ եթէ կուզեն լաւ ապրիլ, եթէ կուզեն մարմնոյ և մտաց հանգիստ վայելել և եթէ կուզեն երջանիկ լինել, պէտք է որ արդար աշխատասէր լինին, պէտք է անվճար գործունեայ լինին և պէտք է ըստ ամենայնի պարտականատար հանդիսանան։ Արդ ինչպէս տարերք պարտաւորուած են գործունէութեամբ բնութեան ներդաշնակութիւնը անխափառ պահել,

մարդն ևս պարտաւոր է բարեգը աս-
րելու եղանակին՝ ներգաշնակութիւնը
չը խանգարել դատարկութեամբ կամ
անիրաւ գործերով. նա մանաւանդ
մարդն ստեղծուածոց մէջ կատարելա-
գոյնն լինելով աշխատութեան և գոր-
ծունէութեան մէջ եւս կատարելա-
գոյն պէտք է լինի քան զնոսա. Որով-
հետեւ կատարելութիւնը միշտ աւելի
կատարեալէն կը պահանջուի, անկա-
տար բանէ մը կատարելութիւն չի բա-
ւաւարիր. ինչպէս կոյրէն գոյներ որո-
շել, կազէն սրարչաւ ընթանալ, համ-
րէն ճառաբանել և խուլէն լաւ լսել
ոչ որ չի սպասեր. հապա ամեն բան կը
պահանջուի աւելի անկէ, որն որ նոյ-
նին աւելի յարմարութիւն ունի եւ
գործոյն վերաբերեալ յատուկ հան-
գամանքներ: Այս առաւելութիւնը
աւելի այն պատճառաւ կը պահանջուի
մարդէն, որովհետեւ նա աշխատու-
թեան եւ գործունէութեան համար
ունի աւելի յարմարութիւն և մասնա-
ւոր յատկութիւններ զորս միւս արա-
րածներն չունին. հետեւապէս աշխա-
տութեան և գործունէութեան մէջ
աւելի եռանդ, աւելի ժրութիւն և
աւելի փութաշնուութիւն կը պահան-
ջուի անկից՝ իւր ունեցած առանձնա-
շնորհութեանը պատճառաւ:

Վասն զի մարդն նիւթականապէս
աշխատելու համար ձեռքեր և ոտքեր
ունենալէն զատ ունի նաեւ սոյն հո-
գեկան առաւելութիւնները, այք են,
տեսած և լսած բաները ուսանելու հա-
մար միտք, ուսածները մոքին մէջ ան-
կորուստ պահպանելու համար յիշ-
ողութիւն, իրաց և իրողութեանց վե-
րայ դատաստան ընելու համար բան,
ըրած դատաստանէն կտմ բաղդա-
տութենէն հետեւութիւն մը հանելու
կամ արգիւնք մը յառաջ բերելու հա-
մար հանձար: Ահա սոյն հանգամանք-

ներով է որ մարդիկ կատարեալ կը հա-
մարուին. ասոնցմով է որ միւս կենդա-
նիներէն աւելի բարձր և պատուաւոր
գիւրքի մը մէջ կը գտնուին եւ աւելի
կարողութեան տէր եղած են. դար-
ձեալ սոյն հանգամանաց շնորհիւն է
որ մարդիկ գործելու եղանակին մէջ
ևս կը տարբերին միւս արարածներէն,
քանզի տարբեր և այլ կենդանիք թէ
և կը շարժին, կ'աշխատին եւ իրենց
յանձնուած պաշտօնը կը կատարեն
շարունակ բոլոր անգիտաբար է ըրած-
նին և լոկ հնազանդութիւն բնական
օրինաց, իսկ մարդն որովհետեւ բա-
նական և անձնիշխան՝ իբեւ գերագոյն
արարած Աստուծոյ, կը գործէ գիտակ-
ցութեամբ, կամաւ և ՚ի նպաստ իւր
և այլոց, սոյն հանգամանաց շնորհիւ
մարդն եթէ ուզէ և եթէ աշխատի՝
կարող է շատ մեծագործութիւններ
ընել և այնպիսի արգիւնքներ յառաջ
բերել, որք պատիւ կը բերեն գործու-
ղին և փառք իւր Արարչին:

Մարդս մարմինէ և հոգիէ բաղկա-
յած լինելով, աշխատութիւնը ևս եր-
կուքի կը բաժանուի, նիւթական ինչ
պէս կ'աշխատին բեռնակիրք, արուես-
տաւ երբ, վաճառականք, և այլն. ու
մասաւոր, ինչպէս կ'աշխատին գրակա-
նութեան պարտաւորք, վարդապետք,
ուսուցիչք, հեղինակք և այլն: Մարդն
զգացում ունի որ արտաքին առարկայէ
մի իւր հոգւոյն վերայ կ'ազդէ և հո-
գին կ'զգածուի. հետեւաբար երբ կը
տեսնէ անկարմը վնասեալ կամ թըշ-
ուառ մը, նորա, վերայ կ'արգահատի,
գութը կը շարժի, սիրտը կը յուզուի
և խիղճը կ'ըստիպէ զինքը այն թշուա-
ռին այն արգահատանք գրաւող ողոր-
մելոյն օգնել, զայն սփոխել, նորա յա-
ւերը դարմանել և եթէ կարելի է զայն
ի գժբաղդութենէ ՚ի բարեբաղդու-
թիւն վերածել, ուստի և կ'աշխատի

նոյն զգացածն ու կամեցածը 'ի գործ
դնել, այն աշխատութեան հետեւու-
թիւնը կը լինի այն, որ անկեալներն կը
կանգնին, վնասեալները կը մխիթար-
ուին, բեկեալ սրանք կը շինուին, թըշ-
ուառութիւնը կը դարմանուին, աւեր-
մունք կը վերանորոգին, աշխարհ կը
շէննայ կը ծաղկի, կը պայծառանայ և
կը բեղմնաւորի. մարդիկ բարուոր
կ'ապրին կը վայելեն կը զուարթանան
եւ կ'երջանկանան. Աստուած եւս 'ի
յայտ տեսարան կը հրճուի և կը փա-
ռաւորի: Ահա աշխատութիւն որ
մարդը այսքան բարեաց կը տիրացնէ,
և իբրեւ պարտականաւոր կը վարձատրէ
թէ բնութենէ, թէ ընկերականութե-
նէն և թէ յԱստուծոյ: Որովհետեւ
մարդն եւս երեք օրինօք պարտաւո-
րեալ է աշխատելու, որք են Օրէնք
բնութեան, Օրէնք ընկերական և Օ-
րէնք աստուածային:

Ա. Աշխատելը պարտ է բնական օրինօք:

Մարդ մը երբ կ'ապրի, կուտէ, կը
խմէ, կը հագնի, կը վայելէ և իւր կե-
նաց պահպանութեան համար պէտքեր
ունի, տիրապետ է աշխատելու՝ և կար-
ծես բնութեան հետ կ'ապուտծ է փո-
խադարձ աշխատութեամբ: Օրինակի
համար, մշակն եթէ ձմեռնային բու-
բը և ամառնային տօթը կրելով, չը
հոգնի, չը քրտնի, չ'աշխատի և իւր
արտերը չը մշակէ եւ չը սերմանէ,
հունձքի ատեն հնձելու բան մը չու-
նենար և ապրելու համար ալ հոյ չը
գտնեն: Հովիւն եթէ գիշերն անքուն
հսկողութեամբ և ցերեկն ժրաջան հո-
գացողութեամբ չը տքնի չը հոգնի,
չ'աշխատի եւ իւր խաշները դալարի
ու խոտաւէտ տեղեր չ'առաջնորդէ,
հօտն ևս ժամանակին առատ վարձատ-
րութեամբ նորա աշխատութիւնը չը
պատկեր և զայն բարեօք չը լեցնէ:

Բնութիւնը իւր ծոցոյն մէջ պահած է
անթիւ բարիքներ մարդոյ համար,
ստիպել այնքան բարիքներէն ոչինչ չեն
օգտիր մարդիկ երբ աշխատութեամբ
գործունէութեամբ նոցա գործածու-
թեան եղանակը և անոնցմէն օգտելու
կերպը չը գտնեն: Արարածք մարդոց
ճառայութեան համար տեղծուած են,
ուստի մարդիկ եւս պէտք է գիտնան
զանոնք իրենց ճառայելիքու եղանա-
կը, մարդիկ պէտք է մտածեն, քննեն,
աշխատին, հոգնին, փորձեր ընեն, գլու-
նեն նոցա գաղտնեաց բանալին, և վեր-
ջապէս տիրապետեն բնութեան խել-
քով ու աշխատութեամբ, գործածեն
անոնց իւրաքանչիւրը իրենց սահմա-
նեալ նպատակին և ընդունին անոնցմէ
մեծամեծ նպաստներ ու ծառայու-
թիւններ յօգուտ եւ 'ի դիւրութիւն
իրենց, հետեւապէս մարդիկ ապրելու
համար պարտաւոր են աշխատիլ, հան-
գիտ և լու ապրելու համար տարերց
անհուն զօրութիւնը իրենց ճառայե-
լընելու կերպը պէտք են գիտնալ:
Մեծամեծ գետերու ջուրց ահագին
զօրութեանը եւ սրարչաւ ընթացքը
մեզ բոլորովն անօգուտ պիտի լինէին,
եթէ մենք խելքով չ'աշխատէինք նո-
ցա ընթացքին առջեւ աղբիւրներ շինել,
և ջուրց զօրութեամբ աղբիւրի ահագին
քարը դիւրութեամբ դարձունելով
ցորեան աղալ եւ մեր պէտքերը հո-
գալ, նաեւ մեզ մեծ արգելք պիտի լի-
նէին գետերու և ծովերուն ցամաքի
մէջ բացած ահագին անջրպետները
եթէ մարդիկ խելքով և աշխատու-
թեամբ նոցա վերայ, լաստ նաւակ և
ահագին նաւեր գործածելով դիւրին
ճամբորդութիւններ ընելու հնարքը
չը գտնէին: Աշխատութիւնը հրաշք
կը գործէ, ըսուած է և ճշմարիտ է,
քանզի ներկայն զոր կը տեսնեմք կը ջո-
շովեմք, կզգամք և կը վայելեմք, թող-

լով քիչ մը՝ յետ դառնամք մաօր դէպ
ի միջին դար և ալ աւելի տնդին, հսն
մեր տեսութեանը ներկայացնելով նոյն
գարուց մէջ ապրող մարդիկը պիտի
գտնեմք զանոնք այնքան անձանօթ և
այնքան անդէտ այժմեան նոր գիւտե-
րուն և տարերց մատուցած մեծամեծ
ծառայութեանց, զորո եթէ այն ատեն
մէկը նոցա նկարագրելու համարձակէր
ինքն զառանցող պիտի համարուէր և
իւր պատմութիւնքն ի շարս առասպե-
լոց պիտի համարուէին և եթէ նոյն
գարուց մարդիկը նոյն գաղափարներու
վրէ յանկարծ ներկային մէջ փոխադրե-
լու հնար լինէր, անշուշտ նոքա այժ-
մեաններու պէս բնութեան գաղտ-
նեացը վերահասու չը լինեղնուն, պիտի
գործանային և գերբնական պիտի հա-
մարէին հեռագրի մոգական թելը, ա-
հալին շոգենստի՝ մի փոքր գործելքով
կառաւորուիր, երկաթ ուղեւոյ որոր
շու ձանապարհորդութիւնը և այլն և
այլն, շատ բնական բաներու որոց գոր-
ծածութեան գաղտնիքը իրենց անձա-
նօթ է :

Արդ՝ քանի որ այն գարուց մէջ
մարդիկ տեղեակ չէին այն գիւտերուն
բնէլէ որդիւղ էին և նոցա մատուցած
այնքան դիւրութիւններէն և հետե-
ւապէս նախնի գարուց մէջ մարդիկ
գործելու համար աւելի շատ աշխա-
տութեանց ենթակայ էին, որովհետեւ
այժմեան չոգիին տեսած գործը և ե-
լեքտրականութեան մատուցած գիւ-
րութիւնները նոցա պարտաւորուած
էին իրենք անձամբ ընելու : Օրինակի
համար, այն ատեն մարդիկ ծովով ձա-
նապարհորդելու համար ստիպուած է-
ին հողմայ հնազանդելու, երկար ատեն
ծովուն երեսը կը թափառէին երեքեալ
երբեմն սովամահ կը կորնէին և եր-
բեմն ծովասոյղ կը լինէին ի նորհս
հակառակ հողմայ, մինչդեռ այժմ շո-

գին այնպիսի դրութեան մը վերածած
է շոգենսաւ, որ փոթորկալից մրրիկ-
ներն ու կատաղի ալիքները ծաղը ընե-
լով անարգել կը շարունակէ իւր ըն-
թացքը գէժ եղեալ նպատակին, նոյն
պէս տեղէ մը ուրիշ տեղ լուր հաղոր-
դելու համար պէտք էր որ մարդ մը
շարունակ քանի մը ժամ կամ քանի մը
օր քայլէր, մինչդեռ այսօր շնորհիւ ե-
լեքտրականութեան քանի մը բալէի
մէջ ահագին անջրպետներով իրարմէ
անջատուած մարդիկ կարող կը լինին
առանց հոգնելու իրարու հետ խօսակ-
ցիլ և իրարու միայ հասկնալ : Ուրեմն
ասկից պարզապէս կ'իմացուի որ այն
ատենի մարդիկ բնութեան գաղտնիք-
ները իմանալու հոգնութեան և աշ-
խատութեան յանձնառու չը լինելով,
աւելի կը հոգնէին և աւելի կը տառա-
պէին, իսկ անոնք որ մարմնայ և մտայ
աշխատութիւն յանձնառին բնութիւ-
նը բննէլու, ահա այսքան գիւրութիւն
ներ յառաջ բերին ի վայելուամ իրենց
և սպառնայ որդւոց իւրեանց, յորմէ կը
հետեւի բացարձակապէս թէ մենք
հոգն կերակրուելու, ջուրէն զովանա-
լու, սղէն շնչելու, ջուրէն պահպան-
ուելու և բնական զօրութիւններէն օ-
գուտ քաղելու համար պարտաւորներ
աշխատելու բնութեան համակերպե-
լով և նորա օրինաց հնազանդելով :

(Եսրուսակիցի)

Ս . Գ . Շահանեան :